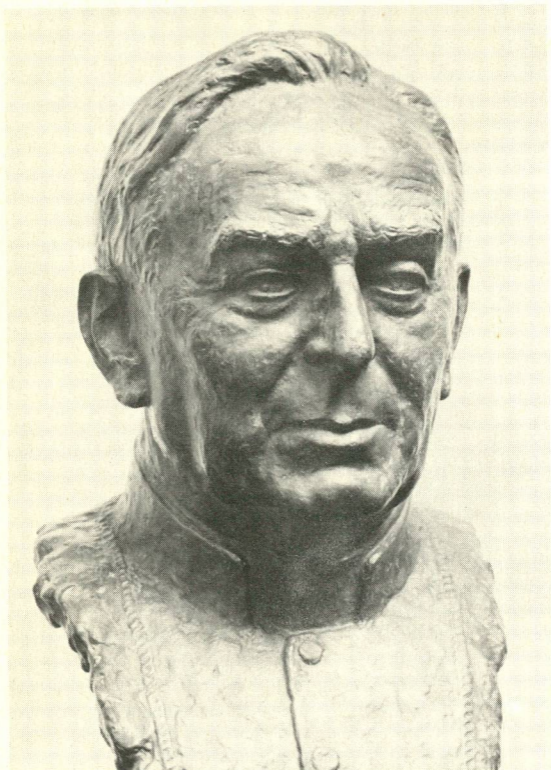

WAEYENBERGH, Honoré van, rector-magnificus
van de Katholieke Universiteit te Leuven (Brussel
25 november 1891 - Korbeek-Lo [bij Leuven]
19 juli 1971).

Na lager onderwijs te Brussel en middelbaar onderwijs aan het Klein Seminarie te Hoogstraten deed hij priesterstudie, eerst (van 1909 af) aan de Katholieke Universiteit Leuven (KUL) (kandidaat klassieke filologie en baccalaureus thomistische wijsbegeerte), daarna te Mechelen. In augustus 1914 werd hij vrijwilliger brancardier-ziekenverpleger. Op 25 oktober 1914 werd hij aan de IJzer zwaar gewond. Na herstel in Engeland kwam hij terug aan het front aan de IJzer. Na de oorlog, nog voor zijn priesterwijding op 28 december 1919, werd hij weer naar Leuven gezonden om er zijn onderbroken studie in de klassieke filologie voort te zetten. In 1924 promoveerde hij tot doctor in de wijsbegeerte en letteren en was hij een der allereersten die een in het Nederlands gesteld proefschrift publiceerden. Sinds februari 1924 was hij leraar aan het Sint-Gummaruscollege te Lier, waar hij in december van dat jaar directeur werd. In juli 1927 werd hij directeur van het Sint-Jan-Berchmanscollege te Antwerpen. Op 13 september 1936 werd hij vice-rector van de KUL en op 19 maart 1940, na het interim van 10 februari af, ten gevolge van het onverwachte overlijden van mgr. Ladeuze, rector-magnificus (tot 1964). In 1945 werd hij werkend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België en in 1948 van de Maatschappij der Nederlandse Letteren te Leiden. In 1948 stichtte hij tevens de Katholieke Universiteit te Leopoldstad (nu Kinshasa), waarvan hij de eerste voorzitter werd. In 1952 werd hij lid van de Consejo Superior de Investigaciones Cientificas (Madrid) en in 1954 titelvoerend bisschop van Gilba. Hij was ook de eerste voorzitter en ere-voorzitter van de Internationale Federatie van Katholieke Universiteiten. Hij was doctor honoris causa van 12 buitenlandse universiteiten.

In het gezin Van Waeyenbergh - drie zonen en één dochter - sprak men het Brabants dialect van Strombeek-Bever in het Pajottenland. Het lager onderwijs kreeg Honoré, in het Frans (natuurlijk), te Brussel in het Institut St. Joseph onder leiding van de Broeders van de Christelijke Scholen. Voor het middelbaar onderwijs werd hij naar het Klein Seminarie te Hoogstraten gezonden, waar, gelijk overal elders in de colleges en de athenea, de onderwijstaal het Frans was. Maar de jonge Brusselaar legde zich speciaal toe op de studie van het Nederlands, zodat hij voor dit vak in de retorica, het laatste studiejaar, een accessit behaalde. Te Hoogstraten was hij een jongere medeleerling van August van Cauwelaert, en er weerklonk nog de naam van Frans van Cauwelaert, beiden ook Pajotten. Mede onder invloed van F. van Cauwelaert stichtte Honoré van Waeyenbergh in 1910 (18 jaar !) een Vlaamse Studentenbond te Brussel. Sinds 1906 reeds was hij lid van Sterk door Werk, de studentenbond te Grimbergen, waarvan Frans Everaert, de latere vicaris-generaal van het aartsbisdom, secretaris was.

In 1910 kwam de seminarist Van Waeyenbergh in contact met priester Cardijn (de latere kardinaal), toen onderpastoor te Laken, en van dan af dateert zijn ijverige belangstelling voor de jonge arbeiders en de arbeidersbeweging; daar ligt het begin van zijn brede sociale interesse en bedrijvigheid ten bate van de hem altijd dierbaar gebleven werklieden.

Tijdens zijn studententijd te Leuven, sinds 1909, als seminarist in het Leo-XIII-seminarie, was hij lid van de Raad van de Vlaamse studenten en medewerker aan hun tijdschrift De Student. Dikwijls is hij, met zijn aangeboren redenaarstalent, samen met Frans van Cauwelaert en zovele anderen, opgetreden in studentenvergaderingen in Limburg, Antwerpen, Oost-Vlaanderen en Brabant. Ook na de oorlog heeft hij als leraar of directeur te Lier en Antwerpen voor Davidsfondsafdelingen, Katholieke Vlaamse Hogeschooluitbreiding of volksbonden, honderden voordrachten gehouden in heel het Vlaamse land.

Toen hij benoemd werd tot vice-rector van de KUL, was de (Waalse) rector-magnificus, mgr. Ladeuze, daar allang begonnen, op schuchtere wijze weliswaar, en vóór Gent, met de vernederlandsing van de universiteit. Samen met mgr. Sencie, de stichter van Vlaamse Leergangen te Leuven, was de Vlaamse vice-rector, mgr. Van Waeyenbergh, de wijze raadsman en de ijverige medewerker van de academische overheid in deze voor Vlaanderen toen zo belangrijke aangelegenheid.

Van Waeyenbergh werd in februari 1938 door de regering (eerste-minister was de Waal Paul-Emile Janson) benoemd tot lid én voorzitter van de Vlaamse Cultuurraad. Hij was de eerste in deze functie; medeleden waren prof. Edg. de Bruyne, prof. Edg. Blancquaert, August van Cauwelaert en Herman Teirlinck; secretaris was dr. Jan Grauls; zijn collega-voorzitter van de Franstalige Cultuurraad was prof. Jules Bordet, van de Brusselse universiteit, met wie hij steeds, ook over taalvraagstukken, de beste betrekkingen onderhield. Als voorzitter van de Vlaamse Cultuurraad heeft Van Waeyenbergh op menigerlei gebied de culturele belangen van Vlaanderen kunnen verdedigen. Bij het begin van de Tweede Wereldoorlog werd die Cultuurraad door de bezettende Duitse over-

heid echter ontbonden (in 1946 werd Van Waeyenbergh hersteld met de vroegere leden, maar kon geen nuttig werk verrichten en nam ontslag).

Mgr. Van Waeyenbergh, die op 19 maart 1940 rector-magnificus van de KUL was geworden, stond na het uitbreken van de oorlog voor een bijna onmogelijke opdracht: verwoeste gebouwen herstellen, een uitgebrande bibliotheek heroprichten, het bestaan zelf van de universiteit tegen de bezettende macht verdedigen. Toen de Duitse interventie tegenover de universiteiten en hun eerstejaarsstudenten scherpe vormen begon aan te nemen, keurde de academische raad van de universiteit het besluit van de rector goed om de lijsten van de studenten niet aan de bezettende overheid te overhandigen. In juni 1943 werd mgr. Van Waeyenbergh hiervoor gearresteerd en tot 18 maanden gevangenisstraf veroordeeld. Hij werd na 4 maanden in voorlopige vrijheid gesteld, maar het bestuur van de universiteit werd hem onzegd.

Na de oorlog vond mgr. Van Waeyenbergh de gelegenheid en de tijd om met medewerking van enkele Nederlands- en Franstalige professoren, vooral prof. G. van der Schueren (geneeskunde, Nederlands), prof. G. Malengreau (politieke en sociale wetenschappen, Frans) en kan. (later mgr.) Gillon, een universiteit te stichten in Leopoldstad, die in 1970 volledig was georganiseerd en in dat jaar 3500 studenten telde, hoofdzakelijk inlandse.

In de 25 jaar (1940-'64) van zijn rectoraat is Van Waeyenbergh erin geslaagd de door zijn voorganger aarzelend begonnen vernederlandsing systematisch door te zetten en daarvoor de bevoegde professoren aan te werven. Hij is erin geslaagd naast de Franstalige afdeling een Nederlandstalige universiteit, met een degelijke uitrusting, te stichten en in stand te houden. Toen hij in 1964 zijn functie neerlegde, kon Vlaanderen bogen op een volledig Nederlandstalig volwaardig hoger onderwijs in Leuven.

WERKEN: Academische redevoeringen, uitgesproken bij de opening van het academiejaar, in *Jaarboek van de Katholieke Universiteit Leuven* (1936-'64); *Non evertetur*, in *Onze Alma Mater, orgaan van de Vlaamse Leergangen te Leuven*, jg. 1 (1947, p. 3-10); *In memoriam Kan. Floris Prims*, in *Jaarboek 1954 van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België* (1954, p. 120-122).

LITERATUUR: K.L. Bellon e.a., *Huldenummer ter ere van Mgr. H. van Waeyenbergh*, in *Onze Alma Mater*, jg. 9 (1955); - J. Florquin, *Z. Exc. Mgr. H. van Waeyenbergh*, in *Ten Huize van...*, II (1961, p. 231-252); - W. Peremans, *Vijfentwintig jaar Onze Alma Mater*, in *Onze Alma Mater*, jg. 25 (1971, p. 204-213); - J. Coppens, *Wijlen rector magnificus Honoré van Waeyenbergh*, in *De Spectator* (31 juli - 1 augustus 1971); - J.A. Aerts, *In memoriam Mgr. van Waeyenbergh*, in *Onze Alma Mater*, jg. 25 (1971, p. 195-203); - J. Coppens, *In memoriam Zijne Excellentie Mgr. Honoré van Waeyenbergh*, in *Jaarboek 1971 van de Kon. Vl. Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België* (1971, p. 379-406); - J. Coppens, *Honoré van Waeyenbergh*, in *Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden 1971-1972* (1973, p. 268-278).

JAN AERTS